

KAPITOLA I¹¹

Svým nástupcům, kteří budou sedět na mém dvojmí trůně, chci dát poznat dvojitý život tohoto světa, aby z něho vyvolili lepší. Představa dvojitého života nám v mysli lépe vyvstane, když užijeme podobnosti o dvojití tváři. Neboť jako tvář, kterou zřímé v zrcadle, je prázdná a není nic, tak také život hříšníků je prázdný a není nic. Proto praví Jan [Orličník] v evangeliu: „A bez něho nic není učiněno.“¹² Jakým ale způsobem je možné obrátit v nic dílo hříšnickovo, když je přece byl učinil? Hřích vpravdě učinil, nikoliv skutek. Latinské slovo opus [dílo] je odvozeno od optacio [žádost] a hříšník si vždy žádá rozkoše a poskvňuje se jimi. Vpravdě se ve svých žádostech klame, neboť touží po věcech podléhajících zmaru, které se obracejí vniveč. A tak se pohřbíva jeho život s ním samým; neboť když tělo spěje k zániku, končí se i jeho žádosti. Avšak o druhém životě praví Jan Evangelista: „Co učiněno je v něm, byl život a život byl světlem lidí.“¹³ Kterak však učiníme, aby náš život byl v něm a aby byl světlem naším, nás učí Spasitel řka: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“¹⁴ Kdo žije z takového pokrmu duchovního, zůstávají na věky. Přihlédněme, jak mají být z něho živi. Zdaž, poziváme-li tělesně rozličných pokrmů, jež podléhají zkáze, nemusíme na ně mít chuť a zdaž naše vnitřnosti je nemusí dychtivě přijímat a rozvádět po ústrojích našeho těla, aby se proměnily v krev? I zdaž by duch, který v krvi přebývá, s životem naším mohl tam zůstat? Poněvadž se však tělo porušuje, člověk umírá. Kdo však pojídá onen pokrm duchovní, z něhož duše je živa: zdalečí není třeba, aby člověk [ten] po něm v duši své toužil, žádostivě jej přijímal a horlivě v lásce choval, aby jiskry onoho pokrmu žehem slasti a lásky se v něm vznítily? A v nich pak aby duše měla svou životní potravu a aby v něm přebývala? A jako v tom pokrmu není nic porušitelného, tak všichni, kdož v něm přebývají, jsou prosti veškerého porušení a budou živi na věky. Což potvrzuje Spasitel, řka u Jana v VI. kapitole: „Toto jest chléb živý, který sestoupil z nebe, a bude-li kdo jíst z toho chleba, nezemře na věky.“¹⁵ Život věčný je světlo člověka a bez Boha není možný. A protož praví tentýž Evangelista: „A život byl světlo lidí,“¹⁶ poněvadž jiný život pokládá za smrt. A vsuktu je to smrt, neboť je takový život přetrpký. Co je ostatně trpčícího, než když milovníci rozkoši musí za ně pak takové tresty vytrpět? Nejsou totiž toliko mrtví, nýbrž každou hodinu odumírají. Ale ti, kdož žijí životem věčným, právem se nazývají živými, protože se opěli smrtí, odmítnuvše rozkoše tělesné, a za odměnu získali rozkoše věčné.

Ale mnozí pojídají duchovní pokrm bez chuti a žádosti a vyvrhují jej ze svých srdcí. Běda jim! Neboť provinění jejich je popsáno u Jidáše, a trest jejich bude jako u Dátana a Abirona, a pokrm ten nebude prospívat jejich duším jako potravu. Což nepoznáváte, že když zvíře požívá bez chuti, nepichází mu krmě k výživě, ale že se trápí bolestí? Mnohem více se budete trápit vy, protože trest váš bude věčný, jako pokrm je věčný. Následování takových lidí, zapísalhám vás,

se varujte, ale žádejte si přijímat za potravu svých duší onen pokrm a nežijte bez něho, abyste byli živi na věky. „Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst božích.“¹⁷ Vždyť chléb nebeský je netoliko chléb, nýbrž i tělo i slovo a kdyby byl toliko tělo, neměl by potravu pro věčný život. Kterak však onen chléb je tělem, praví nám Spasitel: „Chléb, který já dám, tělo mé je.“¹⁸ A to slovo tělo je, jak praví Jan v evangeliu: „A slovo tělem učiněno je.“¹⁹ To slovo byl Bůh, jak o něm praví týž Jan: „A Bůh byl slovo.“²⁰ A tak je tento chléb tělem, slovem i Bohem. Kdo chce přijímat ten chléb, musí přijmout tělo, slovo i Boha v onom chlebě nebeském, jež se nazývá chlebem andělským. Pfi přijímání chleba je třeba, aby přijímáno bylo slovy pravdy. O tom slově praví Kristus: „Já jsem pravda a život.“²¹ Kdo neslyší a nepřijímá slova pravdy, nepřijímá onoho chleba.

Dále musí ten, kdo přijímá chléb, přijmout tělo. Neboť, když jej Pán svým učedníkům rozdával, pravil: „Toto jest tělo mé, které bude za vás vydáno,“²² a krev toho těla dal jim řka: „Toto jest kalich krve mé nového a věčného zákona, která bude za mnohé vylita.“²³ Když pak člověk přijímá ono tělo, nechť zničí tělo své a vydá je za Krista a nesa svůj kříž nechť jej následuje, aby byl účasten jeho smrti a utrpení a měl v budoucnosti podíl na slávě jeho jména. Když pak přijímá tělo, musí je přijímat i s oním pravým chlebem, jak sám Kristus praví: „Já jsem chléb pravý, který jsem z nebe sestoupil.“²⁴ Sám Kristus nám potvrdil nový a věčný zákon tímto chlebem. A o tomto potvrzení zpívá David v žalmu: „A chléb ať posilní srdce člověka.“²⁵ David pak nikoli bez zásluhy mluví v podobnosti o věčném chlebě. Neboť dům jeho se nazývá Bethlehem, což se vykládá jako „dům chleba“. Bůh chtěl, aby se z tohoto domu narodil jeho Kristus, kterýž je pravý chléb. A proto nazývá jej Písmo „z domu Davidova,“²⁶ což je z domu chleba. Nechť pak posílí onen chléb vaše srdce a duše ve své svatě lásce a milosrdenství, tak abyste mohli projít královstvími časnými a abyste neztratili království věčného. Amen.

KAPITOLA II

Kdož pak budete královat po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, že i já jsem královal před vámi a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platná urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidána čistě svědomí s pravou vírou a s nadějí na svatě vzkříšení? Neuposuzujte svůj život jako bezbožní nesprávně soudíce: Jestliže je tak nepatrné to, čím jsme zde, protože od Boha stvoření z ničeho jsme se narodili, a protože po tomto životě v nic se zase obrátíme, je to tolik, jako bychom vůbec nebyli bývali. Vězte, že máte Otce věčného a syna jeho, Pána našeho Ježíše Krista, který jest „prvorozený mezi mnoha bratřimi“²⁷ a který vás chce učinit účastnými svého království, jestliže budete zachovávat jeho přikázání a jestliže neposkvrníte ducha a svědomí žádostí své krve a svého těla; pak se stanete syny božími, jak praví Jan v evangeliu: „Dal jim moc, aby se stali syny božími.“²⁸ Chcete-li se tedy stát syny božími, zachovávejte přikázání svého Otce, která vám zvěštoval skrze syna svého, Pána našeho Ježíše Krista, krále nebeského, jehožto podobu a úřad zastáváte zde na zemi. Přikázání pak větší jest: „Miluj Pána Boha z celého srdce a z celé duše své a bližního jako sebe samého.“²⁹ Budete-li milovat Boha touto láskou, nebudete se strachovat pro něj položit své duše a nebudete se bát těch, kteří sice mohou zabít tělo, duši však za-

¹¹ V rukopisu Národní knihovny ve Vídni č. 556 je nápis: *Spis cisaře Karla o jeho životní dráze; služba při korunovaci královny české; pohřební kázání arcibiskupa Jana při Karlově pohřbu*. Rukopis téže knihovny č. 3280: *Cisai Karel IV., Úspěchy a činy, jež svého času měl a vykonal, a sám je dikoval*. Rukopis č. 9045 má nápis: *Život cisaře Karla IV.* Rukopis č. 7308: *Historie a jakoby vjstah z tina Karla, toho jména Čerelého, cisaře římského a jedenečného krále českého, k českému králi Václavovi a uherskému králi Zikmundovi, napsané před nastoupením na římské cisařství*. V rukopisu SK CSR I C 24 je nápis: *Začíná prolog ke knížce o životě pana Karla, tehdy markrabího moravského, později cisaře římského*. V rukopisu téže knihovny I D 10: *Kronika o životě, činech a povaze nejvíteznějšího knížete a pána pana Karla, zhojně památky nejjasnějšího cisaře římského a krále českého atd.*

¹² Evangelium sv. Jana I, 3.
¹³ Evangelium sv. Jana I,3-4.
¹⁴ Evangelium sv. Jana 6,57.

¹⁵ Evangelium sv. Jana 6,59.
¹⁶ Evangelium sv. Jana I,9.
¹⁷ Evangelium sv. Matouše 4,4.
¹⁸ Evangelium sv. Jana 6,52.
¹⁹ Evangelium sv. Jana I,14.
²⁰ Evangelium sv. Jana I,1.
²¹ Evangelium sv. Jana 14,6.
²² Evangelium sv. Lukáše 22,19.
²³ Evangelium sv. Marka 14,24.
²⁴ Evangelium sv. Jana 6,51.
²⁵ Kniha žalmů 103,15.
²⁶ Evangelium sv. Lukáše 2,4.
²⁷ Epistola sv. Pavla k Řimanům 8,29.
²⁸ Evangelium sv. Jana I,12.
²⁹ Evangelium sv. Matouše 22,37-40.

hubit nedovedou. Ale bát se budete Otce svého, který má moc spasit i poslat do ohně věčného. Jestliže však budete chodit v bázni boží, moudrost bude počátkem vašich skutků a soudit budete bratry v spravedlnosti a v pravdě, tak jako sami doufáte, že budete souzeni od Pána; tak se neuchýlíte na scestí, neboť cesta Páně je přímá. A budete milosrdní k nuzným a chudým tak, jak si přejete dojit milosrdenství u Pána pro svou nuznost a křehkost. A moudrost vaše bude posílena mocí Páně a učiní, že „rámě vaše zláme lučičtě kovové,¹¹ i zvítězíte ve velkých válkách a bezbožní padnou před vámi, spravedliví naopak se budou radovat. Úmysly nepřátel vašich Bůh rozptýlí a naučí vás konat spravedlnost a právo. Zjeví vám tajemství, naučí vás zkoumat spravedlivě a muž chytrý neukryje své špatnosti před vašim obličejem, poněvadž bude ve vás duch moudrosti a rozum Páně. A zastřeny budou oči nespravedlivých před vámi, a Bůh odejme slovo z jejich srdcí a zmateně budou jejich výpovědi. Spravedlivý však zachová svůj život a tak povznesena bude čest králova, neboť „čest králova právo miluje.“¹² A žezla vaše budou kvést před Pánem, protože jste je podali tomu, kdo upadl, a bezmocného jste vytáhli „z léčky lovců.“¹³ Vaše koruny se budou skvíat a vaše tváře budou ozářeny, neboť oči moudrých v ně budou patřit a budou chválit Pána, řkouce: „Pridej Pán dni králových ke dnům jeho.“¹⁴ V pokolení spravedlivých bude zehnáno vašemu rodu.¹⁵

Budete-li nenávidět lakomství, poplyne vám bohatství; k němu však „nepřikládejte svých srdcí,¹⁶ ale shromažďujte si poklady moudrosti, neboť v jejím vlastnictví je mnoho panování. Lakomec však nepanuje, nýbrž je poddán vládě peněz. Varujte se špatného spolčování a špatných rad, protože „se svatými budete svatí a se zkaženými zkažení;¹⁷“ neboť hřích je nakažlivou nemocí. Přijímejte tedy učení Páně, „aby se někdy nerozhněval a abyste nesešli z cesty spravedlivé, až náhle vzplane jeho hněv“¹⁸. Dopustíte-li se hřichu, ať vaše duše cítí lítost nad vašim životem, dokud se neutečete k prameni zbožnosti a milosrdenství. Jakkoliv je lidské hřešit, přece je děbelské ve hřichu setrávat.

Nehřešte proti Duchu svatému spoléhajíc příliš na milost boží, protože boží Duch svatý se od vás vzdaluje; pomněte, že Duch svatý je nepřítelem hřichu. Nedopřávejte u sebe místa hněvu, ale mírnosti; neboť mírnost vítězí nad hněvem a trpělivost nad špatností. Nezávidte jeden druhému, ale mějte raději lásku mezi sebou, neboť závist plodí zášť. Kdo nenávidí, není milován a ve své zlobě zahyne. Kdo však má lásku, miluje a je milý Bohu i lidem. Bude-li se chtít srdce vaše povyšovat, pokoňte se, a nechť k vám nevkróčí noha pýchy.¹⁹ Pýcha je nemilá Stvořiteli i lidem šlechtěným, a proto nemá pyšný milosti ani u Boha ani u lidí. Zdrť jí pak Bůh na konci, „sesazuje mocné se stolice a z prachu pozdvihuje ponižené,²⁰ aby seděli s knížaty a obdrželi trůn slávy.

Nebuďte rozmafilí v jídle a v pití, jak činí ti, „jejichž Bohem je břich“²¹ i jejichž slávu a koncem je hromadění hnisu. Neposkvřujte ledví svých, ale bedra svá opásejte,²² pevnou myslí se opásejte uzavírajíce manželství. Neboť Duch svatý odchází od těch, kteří se oddají smilstvu, a nebude přebývat v tělech podrobených hřichu. Zdržujte se od zla zahálky, aby vás nestáhlá svou tíží do prohlubně pekla.

Střežte se proto veškerého hřichu v útlém věku, neboť malá chyba na počátku velikou bude

na konci. Ale choďte v zákoně Páně bez poskvrny, abyste přijali požehnání od něho, který praví: „Blahoslavení neposkvrnění na cestě, kteří chodí v zákoně božím,²³“ abyste byli „jako strom, který je zasazen podle toku vod, který plod svůj vydá časem svým a listí jeho neopadá,²⁴“ ale zapsán bude v knize života, kde jsou zapsána jména spravedlivých.²⁵ To ať vám ráčí dát ten, který „byl hoden otevřít knihu života a pečeti její.“²⁶

KAPITOLA III

Potomstvu vašemu jsem pečlivě napsal výše uvedená slova moudrosti a bázně boží, jak jsem to jen ve své nepatrnosti s pomoci boží dovedl. Nyní chci vám napsat o marném a nemoudrém životě svém a o počátku svého světského běhu, aby vám mohl sloužit za příklad. A nezamlčím milost, kterou do mne Bůh vlil, ani lásky ke studiu, kterou chovala má snáživá hrud'; abyste tím více doufali, že boží pomoc vás bude podporovat ve vašich pracích, čím více otcové a předchůdcové vaši vám o ní vyprávějí. Neboť také psáno je: „Otcové naši vypravovali nám.“²⁷

Přeji si proto, aby vám nebylo tajno, že mého otce jménem Jan zplodil Jindřich VII., císař římský, z Markéty, dcery vévody brabantského. Ten pojal manželku jménem Elišku, dceru Václava II., krále českého, a obdržel s ní České království, poněvadž nebylo mužského potomstva v královském rodě českém. I vyhnal Jindřicha, vévodu korutanského, který měl za manželku Annu, starší sestru řečené manželky, která později zemřela bez potomstva; ten obdržel České království pro onu sestru dříve než Jan, jak se o tom vypráví jasněji v českých kronikách. Tomuto Janovi, českému králi, se narodil v Praze z královny Elišky prvorozený syn jménem Václav léta Páně tisícího třístého šestnáctého, dne 14. května o páté hodině ranní. Později se mu narodil druhý syn jménem Otakar, který v chlapeckém věku zemřel.¹ Posléze zplodil ještě třetího syna jménem Jan.² Řečený král měl též dvě provdané sestry: první³ vdal za krále uherského Karla Prvního, ale ta zemřela bezdětná; druhou⁴ dal za manželku Karlovi, králi francouzskému. V době jeho vlády ve Francii, léta od vtělení Páně tisícího třístého dvacátého třetího, poslal mne již řečený můj otec k jmenovanému králi Francie, když jsem byl v sedmém roce svého chlapectví; i dal mne řečený francouzský král od biskupa birmovat a určil mi stejné jméno jako on měl, totiž Karel. I dal mi za manželku dceru Karla, svého strýce, jménem Markéta, zvanou Blanka.⁵ A toho roku zemřela bez dětí manželka králova, sestra mého otce. Později též král pojal jinou za manželku.⁶

Král mne velice miloval a přikázal mému kaplanovi, aby mne poněkud vycvičil v písmě, ačkoliv král sám nebyl písmu znalý. A tak jsem se naučil číst hodinky blahoslavené Marie Panny, a když jsem jim poněkud porozuměl, čítal jsem je denně v dobách svého dětství stále raději, neboť mým opatrovníkům bylo od krále nařizováno, aby mne k tomu nabádali. Král pak nebyl lakomý na peníze, měl dobré rádce a jeho dvůr se skvěl množstvím shromážděných knížat jak duchovních, tak světských. Tehdy nastala veliká rozepře mezi králem anglickým, který v těch dobách panoval, a mezi zmíněným králem francouzským. Anglický král měl totiž za manželku sestru tohoto krále, ale vypudil ji z Anglie i s prvorozeným synem Eduardem. Ta, přisedši k svému bratru, zůstala ve Francii ve vyhnanství i se svým prvorozencem.⁷ Ale francouzský král, rozhořčen pro vypuzení své sestry i svého synovce, žádal mého tchána Karla, svého strýce, aby pomstil tak velikouohanu, která se stala jejich rodu. Ten sebral vojsko a vtrhl do Akvitánie

¹¹ Kniha žalmů 17, 35.

¹² Kniha žalmů 98, 4.

¹³ Kniha žalmů 123, 7.

¹⁴ Kniha žalmů 60, 7.

¹⁵ Srv. Kniha žalmů 111, 2.

¹⁶ Kniha žalmů 61, 11.

¹⁷ Srv. Druhá kniha královská 22, 26–27.

¹⁸ Srv. Kniha žalmů 2, 12–13.

¹⁹ Srv. Kniha žalmů 35, 12.

²⁰ Evangelium sv. Lukáše 1, 52.

²¹ Epistola sv. Pavla Filipenským 3, 19.

²² Srv. Evangelium sv. Lukáše 12, 35.

²³ Kniha žalmů 118, 1.

²⁴ Kniha žalmů 1, 3.

²⁵ Srv. Epistola sv. Pavla Filipenským 4, 3.

²⁶ Zjevení sv. Jana 5, 9.

²⁷ Kniha žalmů 43, 2.

Potom náš otec vida, že se mu nedostává prostředků a že není již s to vést válku, rozhodl se ze země odejít a zanechat ji domácí šlechtě a starším městem, a to Parmu pánům Rossiům, Reggio Foglianům, Modenu Pium, Cremonu Ponzoniům, a ti všichni dali ona města našemu otci do moci; on pak chtěl jim je beze změny vrátit. Luccu však chtěl prodat Florentským, ale uposlechnuv rady naší a svých rádců odevzdal ji pánům de' Rossi, kterým již dříve světil Parmu.

KAPITOLA VII

V té době, kdy jsme byli v Lucce, d'ábel, který „stále hledá, koho by pohltil,¹¹⁾ a nabízí lidem slasti, v nichž se ukrývá žluč — již dávno předtím nás pokoušel, ale s pomocí boží milosti jsme přec odolali — když sám nemohl, ponukl lidi špatné a zkažené, kteří se ustavičně drželi při našem otci, aby nás svedli z cesty právě do osidel špatnosti a smilství, a tak svedení od lidí zkažených, byli jsme zkaženi spolu se zkaženými.

Posléze se dal náš otec nedlouho po nás na cestu k Parmě a přijeli jsme společně do vsi jménem Terenzo v kraji parmském v neděli dne 15. srpna, na niž připadlo Nanebevzetí Panny Marie. Tehdy této noci, když nás přemohl spánek, ukázalo se nám toto vidění: anděl Páně se postavil vedle nás na levé straně lůžka a udeřil nás do boku řka: „Vstaň a pojď s námi!“ My pak jsme v duchu odpověděli: „Pane, nevím ani kam, ani jak bych s vámi šel.“ A on, uchopiv nás za vlasy na temeni hlavy, vznesl se s námi do vzduchu až nad veliký šik ozbrojených jezdců, kteří stáli před jedním hradem připraveni k boji. I držel nás ve vzduchu nad zástupem a pravil nám: „Pohleď a viz!“ A hle, druhý anděl sestupující z nebe držel v ruce ohnivý meč, udeřil jednoho muže uprostřed šiku a uřal mu tím mečem pohlavní úd; a ten muž jakoby smrtelně raněn umíral sedě na koni. Tu anděl drže nás za vlasy pravil: „Poznáváš toho, jenž byl udeřen od anděla a zraněn až k smrti?“ I řekli jsme: „Pane, neznám, ani místa nepoznávám.“ Rekl: „Věz, že je to dauphin z Vienne, který byl pro hřích smilství od Boha takto raněn; nyní se tedy měj na pozoru a také otcí svému můžeš říci, aby se varoval podobných hříchů, nebo vás postihnou věci ještě horší.“ My pak jsme litovali toho dauphina z Vienne jménem Quido, jehož babička byla sestrou naší babičky a on sám byl synem sestry uherského krále Karla Prvního. Tázali jsme se anděla, zda se bude moci před smrtí vyzpovídat. I byl jsem velice zarmoucen. Anděl pak odpověděl řka: „Bude se moci vyzpovídat a bude živ několik dní.“ Tehdy jsme viděli na levé straně šiku stát mnoho mužů, oděných do bílých plášťů, jako by to byli mužové veliké vznešenosti a svatosti, a rozmlouvali navzájem pohližeji se na šik a na to, co se stalo; a dobře jsme je pozorovali. Přece se nám však nedostávalo milosti otázat se, ani anděl sám od sebe nepověděl, kdo neb jací byli ti muži tak veliké důstojnosti. A potom jsme byli rychle vráceni na své místo, když již svítala denice. Tu přišel Tomáš z Villeneuve, rytíř z kraje lutyšského, komoří našeho otce, a vzbudil nás řka: „Pane, proč nevstáváte, váš otec již hotov sedá na koně!“ Vstali jsme a byli jsme jako rozlámaní a tak zmalátněli jako po veliké cestovní námaze. I řekli jsme mu: „Kam máme jet? Vždyť této noci jsme tolik zkusili, že nevíme, co bychom měli činit.“ Tu řekl nám: „Co se stalo, pane?“ I odpověděli jsme mu: „Dauphin zemřel; a náš otec chce shromáždit vojsko a táhnout na pomoc dauphinovi, který válčil s hrabětem savojským. Naše pomoc mu neprospěje, protože zemřel.“ On se nám však vysmál a onoho dne, kdy jsme přijeli do Parmy, pověděl našemu otci vše, co jsme mu předtím řekli. Tu náš otec, dav si nás zavolat, tázal se nás, zdali je to pravda a zdali jsme měli takové vidění. Odpověděli jsme mu: „Ovšem pane, vezte s jistotou, že dauphin je mrtev.“ Otec však domlouvaje nám řekl: „Nevěř snům.“ Avšak svému otci a jmenovanému Tomáši nepověděli jsme v úplno-

¹¹⁾ Srv. První epítola sv. Petra 5,8.

sti vše, jak jsme to viděli, nýbrž pouze to, že dauphin zemřel. Po několika dnech pak přišel posel se zprávou, že dauphin shromáždív své vojsko přišel před kterýsi hrad hraběte savojského a že byl zasažen velikým šípem z jednoho samostřilu uprostřed svých rytířů a že po několika dnech vyzpovídal se zemřel.²⁷⁾ Tehdy náš otec uslyšev ty zprávy pravil: „Divíme se velice tomu, že náš syn nám jeho smrt napřed předpověděl.“ A velice se tomu podivili on i Tomáš, ale nikdo potom s nimi o té věci nemluvil.

KAPITOLA VIII

Potom náš otec vida, že se mu nedostává prostředků a že nemůže dále válčit proti řečeným pánům Lombardie, pomýšlel na svůj návrat a chtěl nám odevzdat ta města i vedení války. My však jsme odmítli, čeho bychom nemohli zastat se cti. Tehdy, dav nám povolení k odchodu, poslal nás napřed do Čech.²⁸⁾ A sjednavše příměří se svými nepřáteli, prošli jsme územím mantovským do Verony a odtud do hrabství tyrolského; zde jsme se shledali se svým bratrem Janem, kterého náš otec oženil s dcerou korutanského vévody a hraběte tyrolského [Jindřicha]. Tento vévoda, tchán našeho bratra, měl dříve za manželku sestru naší matky Annu, jak bylo výše psáno. Po její smrti si vzal za manželku sestru vévody brunšvického a s ní měl řečenou dceru Markétu. A s tou odevzdal našemu bratrovi po své smrti vévodství korutanské a hrabství tyrolské; neboť neměl mužského potomka. A tak nastal mir mezi ním a naším otcem, neboť předtím byli nepřáteli, protože náš otec vyhnal z Čech onoho vévodu, jak je o tom výše psáno. Posléze jsme prošli Bavorskem, kde jsme se setkali se svou starší sestrou Markétou, která měla jediného syna Jana s Jindřichem, vévodou bavorským. Potom jsme dospěli do Čech, kde jsme nebyli po jedenáct let. Tam jsme shledali, že několik let předtím zemřela naše matka jménem Eliška.²⁹⁾

Ještě za jejího života byla naše mladší sestra jménem Guta poslána do Francie a provdána za Jana, prvorozeného syna francouzského krále Filipa, jehož sestru Blanku jsme měli za manželku. Třetí a poslední naše sestra jménem Anna byla v těch dobách u řečené naší sestry ve Francii. A tak když jsme byli přišli do Čech, nenalezli jsme ani otce, ani matku, ani bratra, ani sestry, ani koho známého. Také řeč českou jsme úplně zapomněli, ale později jsme se ji opět naučili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti jsme dovedli mluvit, psát a číst nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky tak, že jsme byli mocni oněch jazyků stejně jednoho jako druhého.

Tehdy náš otec odjel do hrabství lucemburského pro jakousi válku, kterou tam vedl s vévodou brabantským,³⁰⁾ on sám i se svými spojenci, totiž biskupem lutyšským, markrabím julišským, hrabětem gelderským a ještě s mnoha jinými, a nám světil svou pravomoc nad Čechami po dobu své nepřítomnosti.

Toto království jsme našli tak zpuštěné, že jsme nenašli jediný svobodný hrad, který by nebyl zastaven se všemi královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v měšťanských domech jako jini měšťané.³¹⁾ Pražský hrad byl tak zpuštěn, pobořen a rozbit, že se od časů krále Otakara II. celý sesul až k zemi. Na tom místě jsme dali nově vystavět veliký a krásný palác s velkým nákladem, jak je dnes kolemjdoucím patrné. V té době jsme poslali pro svou manželku, neboť byla dosud v Lucembursku. Ta pak přišedši měla po roce prvorozenou dceru

jménem Markéta.³² V těch dobách dal nám náš otec markrabství moravské a toho titulu jsme užívali.³³ Když pak obec slechetných mužů z Čech přihlédla k tomu, že pocházíme ze starobýlého rodu českých králů, poslytla nám z lásky k nám pomoc, abychom mohli zpět získat hrady a královské statky. Tehdy jsme znovu nabyli s velikými náklady a úsilím hrady Křivoklát, Týřov, Světlík, Litice, Hradec Králové, Písek, Nečtiny, Zbiroh, Tachov, Trutnov v Čechách; na Moravě pak Lukov, Telč, Veveří, hrad olomoucký, brněnský a znojenský a mnoho jiných statků, zastavených a zcizených koruně. A měli jsme mnoho rytířů, kteří byli hotovi nám sloužit, a království prospívalo den ode dne; obec dobrých nás milovala, zlí se nás naopak báli a vystříhali se zla. Spravedlnost s dostatek vládla v království, ačkoliv páni se stali většinou tyranů a nebáli se krále, jak se slušelo, protože si dříve rozdělili království mezi sebe. A tak drželi jsme vládu nad královstvím, zlepšující je den ode dne po dva roky. Toho času dali jsme svou mladší sestru Annu za manželku Otovi, vévodovi rakouskému.³⁴ A v oněch dnech zemřel korutanský vévoda [Jindřich], tchán našeho bratra.³⁵ A když se náš bratr měl uvázat v držení vévodství korutanského a hrabství tyrolského po jeho smrti, tu Ludvík, který se činil císařem, uzavřel tajně spolek s vévodou rakouským Albrechtem a Otou, aby si tajně a lstivě rozdělili panství našeho bratra; jmenovaný Ludvík chtěl mít hrabství tyrolské, vévodové pak vévodství korutanské. Ludvík byl nepamětliv služeb, které mu náš otec prokázal, když se ucházel o císařství, jak je o tom psáno výše. Také vévoda rakouský, ačkoliv měl naši sestru, spíkl se tajně hned po smrti řečeného vévody korutanského s pánem z Aufensteina, který byl z vůle vévody ustanoven vladařem celého Korutanska, a ihned se s bratrem svým zmocnil Korutan, které jim zmíněný pán z Aufensteina dobrovolně vydal a odevzdal v držení. A tak ztratil náš bratr vévodství korutanské. Avšak páni z hrabství tyrolského se nechtěli poddat Ludvíkovi, ale zůstali v poslušnosti našeho bratra.

Po těchto událostech přišel náš otec do Čech a přivedl s sebou svou manželku, kterou si vzal za královnu, jménem Beatrix, dceru vévody bourbonského z rodu králů francouzských; s ní potom zplodil jediného syna jménem Václava.³⁶ Tehdy zlí a lstiví rádcové zvitžili nad námi u našeho otce, vlastní prospěch hledající: byli to i Čechové i páni z hrabství lucemburského. Přistupovali k našemu otci a namlouvali mu říkajíce: „Pane! Mějte se na pozoru; váš syn má v království mnoho vašich hradů i mnoho přívrženců; proto bude-li takto dlouho naduživati své moci, vyžene vás, kdykoliv bude chtít; neboť je sám dědicem království, pochází z rodu českých králů a velmi je milován od Čechů, vy však jste král příšlý.“ To ovšem říkali, hledajíce prospěch a vlastní výhody, aby jim světil hrady a statky královské. Otec natolik uvěřil jejich radám, že k nám pojal nedůvěru a odňal nám proto všechny hrady i správcovství v Čechách a v markrabství moravském. A tak nám zbyl holý titul markraběho moravského bez vší podstaty.

V ten čas jsme jednou jeli koňmo z Křivoklátu do Prahy, neboť jsme chtěli jet k našemu otci, který byl na Moravě. Dojeli jsme velice pozdě do Pražského hradu, do starého domu purkrabského, kde jsme po několik let přebývali, dokud nebyl vystavěn velký palác. V noci jsme ulehli na lůžko a Bušek starší z Velhartic uleh před námi na jiné lůžko. V síni byl rozdělán veliký oheň, protože byl zimní čas, a hořelo tam mnoho svíček, takže bylo dosti světla; dveře i okna byly zavřeny. A když jsme usnuli, tu kdosi chodil po síni, takže jsme se oba probudili. I kázali jsme řečenému Buškovi, aby vstal a podíval se, co by to bylo. On tedy vstal, obešel síň a hledal, ale nic neviděl a nic nemohl najít.

I rozdělal větší oheň, rozsvítil více svíček a šel k čiším, které stály naplněny vínem na lavicích; napil se a postavil číši vedle jedné velké svíce, která hořela. Potom se napil a uleh znovu na lůžko. My oděni ve svém plášti jsme seděli na svém lůžku a slyšeli jsme někoho přecházet, ale neviděli jsme nikoho. A tak dívajíce se s Buškem na číše a svíce, spatřili jsme, jak se jedna číše skácela; a táž číše byla vržena, nevíme kým, přes lůžko Buškovo z jednoho rohu síně až do druhého, a odrazivši se od zdi padla doprostřed síně. Spatřivše to, poděšili jsme se nemálo; stále jsme však slyšeli někoho po síni přecházet, ale nikoho jsme neviděli. Ale potom, poznamenavše

se svatým křížem, ve jménu Kristově jsme spali až do rána. Když jsme ráno vstali, našli jsme číši, jež byla hozena uprostřed síně, a ukázali jsme to blízkým, kteří k nám ráno přišli.³⁷

Toho času nás poslal náš otec se skvělým vojskem proti vévodovi slezskému Bolkovi, pánu minsterberskému,³⁸ neboť onen vévoda nebyl ani knížetem ani vazalem našeho otce a Českého království. Náš otec totiž získal město Vratislav od pana Jindřicha Sedmého, vévody vratislavského,³⁹ který neměl dědice. A tento vévoda přijal darem zemi kladskou na čas svého života a chtěl raději jmenované město i vévodství odevzdat našemu otci a připojit na věčné časy ke koruně Českého království, než je zanechat svému bratru Boleslavovi,⁴⁰ protože žili s bratrem ve vzájemném nepřátelství. Když se potom náš otec uvázal v držení města Vratislavě, všechna knížata slezská i kníže opolský se podrobili vládě jeho i koruny Království českého na věčné časy a poživali ochrany a obrany od českých králů, s výjimkou vévody slezského, pána svídnického a Bolka, pána minsterberského, jehož zemi jsme poplenili, jak je v kronice psáno. I byla velice popleněna, tak, že vévoda byl přinucen za zprostředkování jiných stát se vazalem našeho otce i koruny Českého království jako jiní vévodové.

Když jsme toto provedli, vydali jsme se na cestu směrem do Uher k svému otci; zastihli jsme ho na Vyšehradě nad Dunajem⁴¹ u krále Karla Prvního. Ten měl dříve sestru našeho otce, po její smrti pak si vzal sestru krakovského krále Kazimíra,⁴² s ní měl tři syny: prvorozeného Ludvíka, druhého Ondřeje a třetího Štěpána. A tam ujednal tento král Karel mír mezi naším otcem a králem krakovským tak, že se náš otec vzdal svého práva na Dolní Polsko, to je hnédenskou, kališskou a jiné dolní provincie Polska. Král krakovský se naopak vzdal za sebe i své nástupce, krále Dolního Polska, na věčné časy veškerých práv ve všech knížectvích Slezska, Opolska a Vratislavě ve prospěch našeho otce a Království českého. Neboť předtím byl mezi nimi spor, protože náš děd Václav Druhý, král český, držel řečené Dolní Polsko s knížectvími krakovským a sandoměřským z toho důvodu, že pojal za manželku jedinou dceru Přemysla, krále Dolního Polska a vévody krakovského a sandoměřského.⁴³ Tento Přemysl odkázal po své smrti našemu dědovi i koruně Království českého jak své království, tak i svá knížectví v držení na věčné časy. Avšak výše jmenovaný Kazimír byl příbuzný oné paní ze strany otcovy a prohlašoval, že má právo na království Dolního Polska, neboť, jak tvrdil, žena nemůže být dědičkou království. A tak trvala válka od dávných dob mezi králi českými a Kazimírem i kdysi jeho otcem Vladislavem, králi krakovska neboli Dolního Polska. A nyní byla tato válka takto urovnána jmenovaným králem uherským. Ten pak za to vstoupil ve spolek a slíbil pomoc našemu otci proti vévodovi rakouskému [Otovi], který odňal našemu bratrovi vévodství korutanské, a proti výše jmenovanému Ludvíkovi. V tom spolku pak byli titi: náš otec, král uherský a vévoda bavorský, který měl za manželku naši sestru.⁴⁴ V té době poslal nás náš otec do hrabství tyrolského, abychom spravovali je i našeho bratra s jeho manželkou, kteří ještě nedosáhli věku dospělosti. Tam tedy přišedše, uvázali jsme se v ony úřady, jak nám je byl otec světil, a domácí šlechta toho hrabství nás připustila k vladařství nad onou zemí.

